

Mina de Mogoda

Santa Perpètua de Mogoda

Ubicació

Comarca: Vallès Occidental
Lloc/Adreça: Palau Solità - Can Bernades - Torre del Rector - Can Banús - Mogoda

Coordenades:

Latitud: 41.54637
Longitud: 2.18179
UTM Est (X): 431758
UTM Nord (Y): 4599735

Classificació

Número de fitxa 08260 - 119
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Obra civil
Estil / època: Modern Contemporani
Segle XV / XIX
Any 1466
Estat de conservació Regular
Notes de conservació: Trams documentats arqueològicament, trams destruïts.
Protecció Legal
Observacions protecció: Pla Especial Protecció Patrimoni Arquitectònic
Accés Sense accés
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: Varis propietaris
Autoria de la fitxa Goretti Vila i Fàbregas
Data de registre de la fitxa: dt., 28/04/2009 - 02:00

Descripció

La Mina de Mogoda captava les aigües de la riera de Caldes que davallaven de Palau-solità i passaven pel costat est de Can Bernades Sobirà, Torre del Rector, pel mig d'on hi ha actualment construït l'edifici Honda, per l'oest de Can Banus, seguint la carretera de Caldes (C-59), i arribava a Mogoda per llevant dels Horts de la Plana del Molí.

El tram documentat arqueològicament de la mina d'aigua es va localitzar en el Polígon de Can Bernades Sobirà en un solar situat a ponent de la Torre del Rector i al nord del carrer Mar Mediterrània. La mina d'aigua té una orientació de nordoest - sudest, i una alçada interior de 1,22m. La base de l'estructura està formada per fileres de maons massissos, col·locats directament sobre les sorres endurides, per damunt de les quals s'han aixecat les parets de pedra que presenten una petita inclinació. Per aquest motiu l'estructura és lleugerament més estreta a la base amb 51cm que a la part superior, on s'acaben les parets i comença la coberta (60cm). La segona filera està feta de còdols grans (arriben als 30cm) i no presenta morter a la banda externa. La resta de la paret està bastida amb còdols de mida variable, i s'observa com els còdols petits han servit per falcar els més grans. Aquesta part de la paret presenta per la banda externa una capa de morter de calç que gairebé no permet veure les pedres. Per la banda interna els còdols que formen les parets no tenen cap recobriment. La coberta de l'estructura està bastida amb maons massissos units amb morter de calç, formant una volta de canó. Si bé les superfícies internes de les parets no presenten grans variacions, en general la factura de l'estructura és poc acurada. Aquesta observació s'evidencia en les variacions del gruix de les juntes entre els maons, en els pastigots de morter, o en el fet que la primera filada de maons de la coberta es troba a una cota més baixa a la paret est, per la qual cosa la volta no és del tot simètrica (BELLA-CANTOS, 2008: 195).

Observacions:

Documentada arqueològicament l'any 2007 en el tram del Polígon de Can Bernades Sobirà a l'alçada de la Torre del Rector (C/Mar Mediterrània), dins de l'àrea d'expectativa arqueològica inclosa en el PEPPASPM. Les coordenades que donem són les del tram excavat. Es troba inutilitzada, donat que encara que se'n conservi algun tram, ja no hi baixa aigua.

A Canyameres (2009: 131) hi trobem reproduïdes dues fotografies de la mina del molí de Mogoda, realitzades per Fermí Vinyals, l'any 1972. De les dues la fotografia més gran representa el tipus descrit per Bella-Cantos (2008) en la intervenció arqueològica que van dur a terme i que ja s'ha exposat en l'anterior apartat. L'altra, la més petita, és interessant perquè ens documenta un tipus de construcció de la mina, lleugerament diferent. Per la fotografia observem com hi ha una base formada per peces rectangulars (probablement ceràmiques) i les parets laterals de l'estructura revestides d'aquest mateix material, així com és el menys usual una coberta formada per peces disposades en punta, que li donen un aspecte triangular.

Autor Foto 1: Carlos Bella i Jose Antonio Cantos (Arqueociencia Serveis Culturals, SL).

Història

Mina de Mogoda i drets del rec del Molí de Mogoda (CANYAMERES, 2009: 129-131):

29 de març de 1466. Establiment fet per Joan Sallent, lloctinent d'en Francesc Ramis, batlle general de Catalunya, a Bartomeu Anglí i a Pere Llorenç, pare de Bartomeu Llorenç, de les aigües de la riera de Caldes que davallen de Palau-solità.

16 de gener de 1489. Bartomeu Anglí i Bartomeu Llorenç, de la parròquia de Santa Perpètua de Mogoda, confessaren davant de Joan Sarriera, cavaller del consell de sa Majestat i batlle general dels reials feus, que tenien pel rei, l'aigua de la riera de Caldes que baixava de la parròquia de Palau-solità i la facultat de construir preses i brases.

16 de març de 1566. Lluís d'Icart, batlle general de Catalunya, establí al prior de la Cartoixa de Montalegre les aigües que surten del molí de Plegamans per dirigir-les al rec del seu molí de Mogoda, per moldre i

regar les terres del monestir i encaminar les aigües al gorg de Mogoda, del qual les aigües per via recta s'encaminen als Molins Reials.

14 d'octubre de 1680. El batlle general de Catalunya, Ramon d'Oms i de Santa Pau, establí al prior de la Cartoixa de Montalegre les aigües que naixien sota l'ermita de Santa Magdalena a entrada de 40 sous i cens anual de 10 sous pagadors anualment el 14 d'octubre. Calia portar-la al molí de Mogoda.

3 de setembre de 1701. El prior de Montalegre manà que ningú agafés aigua del rec del Molí de Mogoda, en pública crida feta a la plaça de la parròquia de Santa Perpètua de Mogoda, sota pena de 3 lliures si és de dia, i 6 lliures si és de nit. Arran d'aquest manament Pere Faust Tagell, apotecari de Barcelona, Joan Camprubí, sastre de Barcelona, els hereus Anglí (posteriorment Francesc Clarassó, metge a Granollers), na Maria Anna de Peguera i de Vilana i Millàs, vídua de Josep Vilana, també de Barcelona, Francesc Cortès i Regàs, Francesc Banús i Francesc Casanoves, Isabel vídua de Joan Colomer i Joan Bellsolà, pagesos de Santa Perpètua de Mogoda, insten plet contra el prior de Montalegre per l'ús de l'aigua del rec del Molí de Mogoda.

1704. Consta que les terres per on passava el rec del molí de Mogoda que tenia el mas Fontanet a l'esquerra de la riera de Caldes, entre Ca l'Anglí i Can Bernades, eren propietat aquest any del col·legi i convent de Sant Francesc de Paula de Barcelona. En Josep de Vilana, sempre havia mantingut a costes seves la neteja del rec quan passava per la seva finca, mitjançant el treball del masover i dels mossos de la casa.

1711. Una riuada va inundar quasi totes les terres per on passava el rec del molí de Mogoda. Per això amb consentiment dels propietaris, el prior de Montalegre manà canviar el curs del rec de molí. El nou rec continuava des de la sortida de la propietat Anglí, per un torrent que hi ha sobre de les cases d'en Vilana.

1749. L'intendent de la Reial Cancelleria del Principat de Catalunya establí l'aigua que neix en la font que hi ha a la pròpia heretat de Santa Perpètua, propietat de la família Tagell, a Eulàlia Tagell i Pi.

1752. El prior de la Cartoixa demanà a la Reial Intendència del Principat que els establís les aigües subterrànies de la riera de Caldes, també des de l'ermita de Santa Magdalena, ja que "és tal l'escassetat que experimentem d'aigües, que no sols no poden regar les terres de Mogoda, però ni menys moldre en gairebé tot l'estiu". Assabentada Eulàlia Tagell, plantejà plet en contra dels seus interessos per la finca que tenia a Santa Perpètua de Mogoda. Ja que li varen establir el dia 9/03/1749 l'aigua que naixien en terres pròpies, i aquesta concessió la podria afectar.

1777- L'intendent general del Principat de Catalunya establí les aigües del torrent de Caganell a Bonaventura Oller i Cuiàs, hereu del mas Oller de Santa Perpètua de Mogoda.

04/09/1784. L'intendent general del Principat de Catalunya establí a Diego Llobet, Antoni Mallol i Pere Lloberes, pagesos de la parròquia de Santiga, la facultat de cercar les aigües subterrànies en tot el torrent o riera de Santiga o de Canalies, i en la circumferència de ½ hora al voltant d'ella.

03/11/1824. El batlle general del Reial Patrimoni, Antoni Bonet Recasens, establí el dret d'aprofitar les aigües subterrànies fora de la llera de la riera de Caldes per regar dues feixes de terra de la propietat Xiol a Llorenç Mirapeix i Lloberes, comerciant de Barcelona.

Bibliografia

AJUNTAMENT DE SANTA PERPÈTUA DE MOGODA (1996). Pla Especial de Protecció del Patrimoni arquitectònic de Santa Perpètua de Mogoda. Text refós novembre de 1996. Ajuntament de Santa Perpètua de Mogoda. Obres públiques i urbanisme.

BELLA, Carlos (2007). Memòria de la intervenció arqueològica a una nau industrial de Can Roca (Polígon industrial de Can Bernades Subirà). Santa Perpètua de Mogoda, Vallès Occidental. Memòria inèdita, dipositada a l'Àrea de Coneixement i Recerca (Departament Cultura - Generalitat de Catalunya).

BELLA, Carlos; CANTOS, José A. (2008). Notícia de la troballa d'una mina d'aigua al carrer del Mediterrani, al polígon industrial de Can Bernades Sobirà (Santa Perpètua de Mogoda). Pàg. 193-196. L'ordit, nº 2. Centre de Recerques i Estudis Mogoda. Santa Perpètua de Mogoda.

CANYAMERES, Esteve (2009). Masos, masies i masoveries. Estudi de l'agricultura de Santa Perpètua de Mogoda i Santiga (segles XI-XX). Edita: Ajuntament de Santa Perpètua de Mogoda.

